



ר' דוד

תולדות חייו, אמרותיו, והשפעתו של
המשפיע הרה"ח ר' דוד גולדברג ע"ה

מזכרת

משמחת הנישואין של
החתן הת' הרב מנחם מענדל הכהן שי'
והכלה חיה מושקא תחי'

וגנר

ט"ו בשבט ה'תשפ"ה
חן חן על השתתפותכם בשמחתנו
משפחות וגנר - גולדברג
אירקוצק סיביר - כפר חב"ד אה"ק ת"ו



ב"ה

ר' דוד

תולדות חייו, אמרותיו, והשפעתו של
המשפיע הרה"ח ר' דוד גודלברג ע"ה



מזכרת

משמחת הנישואין של
החתן הת' הרב מנחם מענדל הכהן שי'
והכלה חיה מושקא תחי'
וגנר

ט"ו בשבט ה'תשפ"ה
חן חן על השתתפותכם בשמחתנו
משפחות וגנר - גולדברג
אירקוצק סיביר - כפר חב"ד אה"ק ת"ו

תשורה מתוך ספר שעומד להופיע אי"ה בקרוב - קורות
חייו של הרה"ח רבי דוד ע"ה גולדברג איש ירושלים,
סבא רבה של הכלה תחי'.

נגענו בשולי הגלימה של אבינו רוענו מורנו החסיד
הגדול איש אמת המשפיע הנערץ רבי דוד ע"ה, בהזדמנות
הכלולות של נכדתנו חי' מושקא תחי' בת בננו הרה"ח ר'
אפרים זאב שי' וזגת' מרת חנה תחי' גולדברג עם ב"ג הרב
מנחם מענדל הכהן שי' בן שלוחי הרבי באירקוצק סיביר
הרה"ח ר' אהרון הכהן שי' וזוג' מרת דורית תחי' וגנר.

פרסמנו שני פרקים מתוך הספר שנזכה לברך על המוגמר
ולהוציאו לאור עולם

השיר והשבח לחי עולמים!

בברכת מזל-טוב

מרדכי וברכה גולדברג

כתיבה ועריכה: ש. גולדברג

סייע בעריכה: מנחם מענדל הכהן ויספיש

עימוד ועיצוב: *y.w. designgraphic*

פתח דבר

חסיד אמת היה אבינו המשפיע הרה"ח ר' דוד גולדברג ע"ה, מסור בכל הווייתו לתורת החסידות ודרכיה, ומקושר בלב ונפש לרבותינו נשיאנו זי"ע.

חסיד היה - כי בכל מקום לכתו היה ר' דוד מקדש שם-שמים בהליכותיו, בישרותו וביראתו הקודמת לחכמתו; תפלתו עוררה התפעלות בלב כל רואיה, ידיעותיו והבנתו העמוקה בתורת החסידות קדמו לפתחו מבקשי ה' רבים שחפצו בלימוד החסידות, והתוועדויות נחרתו עמוק בלב משתתפיהן בהיותן משולבות ביאורים עמוקים בחסידות תוך-כדי הדרישה הזועקת 'חב"ד מאנט (=תובעת) פנימיות' - תביעה שלימוד החסידות ירד מהמוח ללב לפעול את פעולתו בחיי היום-יום.

אמת סגולתה היא שאין בה שינוי; כזה היה ר' דוד - חסיד אמת: הליכותיו החסידיות היו זהות הן בהיותן 'תמים' בישיבת 'תורת אמת', הן בהתמנותו ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע למשיגים ומשפיע בישיבה, והן בשנים בהן עסק ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו זי"ע בעבודת חולין ביגיע כפיו; כל שנותיו היו מקשה אחת של עבודת ה' ע"פ דרך החסידות, עבודה עם עצמו ועבודה עם הזולת.

בספר זה, ירדנו ללקט את תולדות חייו, הליכותיו ודרכיו; כל מי שהכיר את ר' דוד יודע היטב שזהו בניגוד לאופיו החסידי שסלד מכל מה שנוגע לפרסומו והבלטתו, אולם בכדי ללמוד מדרכיו הרשינו לעצמנו לעשות זאת, כמאמר הכתוב "למען יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו את דרך ה' לעשות צדקה ומשפט".

[חלק גדול מהחומר המתפרסם בספר זה נדפס כבר בתשורה 'לדמותו של חסיד אמת' (טבת, תשע"ח) לזכרו של ר' דוד, אולם בספר זה סודרו ודויקו הדברים, עם תוספת מרובה על העיקר].

תקוותנו שהדברים "דברי דוד הנאמנים" ישמשו כזיכרון חי לפועלו, וישפיעו גם על



זרעו, תלמידיו וכל המתבשמים מדמותו בקריאת הספר, עדי נזכה לקיום הייעוד "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח" בגאולה האמיתית והשלימה.

בני המשפחה

נ.ב. בקשתנו שטוחה בפני בני המשפחה, תלמידיו, מכיריו וכל מי שיש בידו מידע ששייך לתוכן הספר - להואיל לשלוח זכרונות, מסמכים והערות בכדי שנוכל להכניסם במהדורה המלאה. בתודה מראש.

ליצירת קשר: 054-4763-770.

תוכן עניינים



..... פתח דבר

..... פרק ראשון: שחר נעוריו ובחרותו

לידתו / נערותו / בישיבת תורת אמת / דאגה לזולת / מסע אדמו"ר הריי"צ
בארץ הקודש / התקשרות לאדמו"ר הריי"צ / בריאותו / נישואיו / מכתב
למרחקים / המכתב לרבי / החתונה

..... פרק שני: במחיצת המשפיע ר' אלתר שימחוביץ'

מקבל פנימי של ר' אלתר / "והיכן הנך כן מבין?" / "אל יוציא עצמו מן
הכלל" / שמירת הזמן בדיוק / המשקה מדבר / את מי מהללים? / ר' אלתר
וה'שטריימל' / מבאר את כל ה'עיין'ס' / תפלתו של ר' אלתר / ה'אתכפיא' של
ר' אלתר / התכתבות ענפה / תלמיד נאמן / "מצב בריאותי ב"ה הולך וטוב" /
החלצו בסעודה שלישית / "הוא יקרבנו אל המסילה" / לדבר ולהרגיש את
אור החסידות / פיגוע בצפת / "שמחתי מאוד מהמשך חזרת הדא"ח" / המצב
הבטחוני / אלול מהו / התלמידים מתפללים / הנסיעה השניה / תאבון אצל
חסיד!?! / פטירתו של ר' אלתר

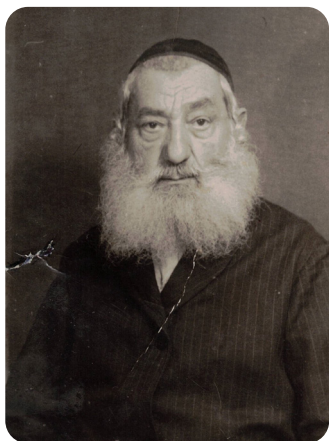


פרק ראשון

שחר נעוריו ובחרותו



לידתו



אביו הרה"ח ר' יחיאל ע"ה

הרה"ח ר' דוד גולדברג ע"ה נולד בחודש כסלו תרע"א כבן ששי להוריו הרה"ח ר' מאיר יחיאל יהודה ומרת צייטל גולדברג ע"ה בירושלים בה התגוררו הוריו.

אביו, ר' יחיאל, היה נערץ על כל סובביו, בהיותו תלמיד חכם מופלג, בעל הדרת פנים, הדור צורה ומרשים ביותר, ומוכתר בסמיכת חכמים לרבנות, אך לא רצה לקבל עליו עול רבנות כקרדום לחפור בו, ותחת זאת עסק לפרנסתו כחלפן כספים בשוק הבאטראק בעיר העתיקה, אביו היה מחסידי חב"ד החשובים בירושלים של אותם ימים ובבית חסידי זה גדל ר' דוד, ר' יחיאל היה חתן של החסיד הנודע ר'

אלתר שו"ב שהיה מזקני וחשובי חסידי חב"ד בארץ הקודש, ושימש כמשפיע ומנהיג של חסידי חב"ד בירושלים, ר' דוד גדל על ברכי סבו וקיבל ממנו השפעה חסידית פנימית.

נערותו



דוד הקטן (משמאל) לצד אחיו ואביו

כבר בילדותו ניכרו בו בדוד הצעיר מדות תרומיות, מדי בוקר היה משכים-קום ושוקד על לימודו במסירה ונתינה; לאחר סיום חוק-לימודיו לא הסתפק דוד והוסיף ללמוד בשעות הערב בבית-הכנסת השכונתי.

את שנות לימודיו ב'חידר' ו'ישיבה קטנה' העביר במוסד 'הישיבה הגדולה ותלמוד תורה מאה שערים', בכל השנים הללו למד דוד

בשקידה והתמדה, הנה לנו עדות לכך מתעודה שקבל בהיותו כבן שש-עשרה, בעת לימודיו בישיבת מאה שערים. על התעודה חתומים רבי צבי פסח פראנק, שהיה מחשובי רבני ירושלים אז ולימים מונה כרבה של ירושלים; רבי יוסף גרשון הורביץ, ראש הישיבה ורב שכונת מאה שערים; רבי אליהו ראם מרבני ודייני ירושלים; ורבי יצחק יעקב וכטפויגל, שהיה אף הוא מראשי הישיבה.

זהו לשון התעודה:

יום ט' לחדש טבת שנת תרפ"ז.

תעודת הצטיינות!!

וזאת התעודה ביד הבחור המצויין ומאד-נעלה מר דוד גאלדבערג הי"ו כי הוא תלמיד-חרוץ ושוקד בתורת ה' יומם ולילה, ומתנהג במדות-תרומיות ולומד בישיבת הבחורים שע"י ישיבת מאה-שערים ומשביע רצון הורים ומורים עצהיו"ט (=על צד היותר טוב) וכי הוא הולך ומתקדם בהצלחה בכל לימודיו, וקבל מאתנו את פרס-הצטיינות היותר גבוהה.

בקבלת תעודה זו הוא זוכה לתואר הכבוד של: תלמיד מצויין ומאד-נעלה!!



תעודת ההצטיינות של הנער דוד

ולראיה באעה"ח יום הנ"ל
הנהלת הישיבה הגדולה
והתלמוד תורה מאה שערים.

נאם צבי פסח פראנק

נאם יוסף גרשון הורוויץ
דומ"ץ בעיה"ק ירושלים ת"ו

נאם אלי' בהר"ש ראם

נאם יצחק יעקב וכטפויגעל

בישיבת תורת אמת

בהמשך אותה שנה, תרפ"ז,
בהגיעו לגיל 'ישיבה גדולה', עבר
ר' דוד ללמוד בישיבת 'תורת אמת'
של חסידי חב"ד שנפתחה בירושלים
בשנת תרפ"ב, ועמדה באותה-עת
בשכונת גבעת שאול. ישיבה זו

היתה המשכה של ישיבת תורת אמת שהוקמה ע"י אדמו"ר הרשב"ב בחברון בשנת תער"ב,
ולאחר סגירתה מפני מלחמת העולם הראשונה, נוסדה שוב בירושלים.

בראשות הישיבה עמד הגה"ח רבי שלמה זלמן הבלין, אותו שלח אדמו"ר הרשב"ב
לחברון; ר' זלמן חזר בשנת תרד"ע לרוסיה, ובשלהי שנת תרפ"א שלחו אדמו"ר הרי"צ
לייסד את הישיבה מחדש בירושלים. המשפיע בישיבה באותה תקופה היה הגה"ח רבי
אלתר שימחוביץ', עליו יסופר בהרחבה בפרק הבא.

בישיבת 'תורת אמת' דוד העמיק את חינוכו החסידי שהיה נטוע בו מילדותו, השקיע
רבות בלימוד החסידות בהעמקה ובעיון, והתחיל גם לעסוק ב'עבודה' על פי הכוונת צוות
הישיבה, כבר אז היה דוד הצעיר נחשב ל'עילוי' בלימוד התורה ולבחור ירא שמים, אולם
עם הכנסו לישיבה החסידית התגלו בו חושיו העדינים ותנועה חזקה של 'פנימיות' שהיתה
בו.

דוד החל להאריך ולהעמיק בתפילתו, עד שנקרא בפני חבריו 'עובד' בעגה החסידית.



חבריו לספסל הלימודים בימי נעוריו הטיבו להגדיר את ר' דוד כאיש אמת אשר "פיו וליבו שוים".

הוא הצטיין הן בלימוד והן בהנהגה אך הכל היה באופן פנימי ובלתי מתבלט. איש אמת. בהתוועדות חסידית שנערכה בקשר עם ה'שלושים' של ר' דוד סיפר ידידו המשפיע הרה"ח ר' יהושע ליפקין שלמד עמו ב'תורת אמת' כיצד היה שוקד על התורה ומתמסר לעבודת התפילה בלי 'בליטות', כלומר מתוך הצנע לכת, בלי שיבחינו חבריו בעבודת ה' שלו.

בתוך הדברים אמר ר' שייע ליפקין: "מרוב צניעותו לא הכל ידעו על עבודתו בקודש, ורק לאחר שר' דוד קיבל מכתב מיוחד מהרבי הקודם נודע לכל שר' דוד הוא מהות אחרת", על מכתב זה יסופר להלן בהמשך הפרק. ר' שייע סיים ושיתף בתחושותיו באותם ימים: "הרגשתי שר' דוד עולה למעלה מעלה, ואותי הוא משאיר למטה"...

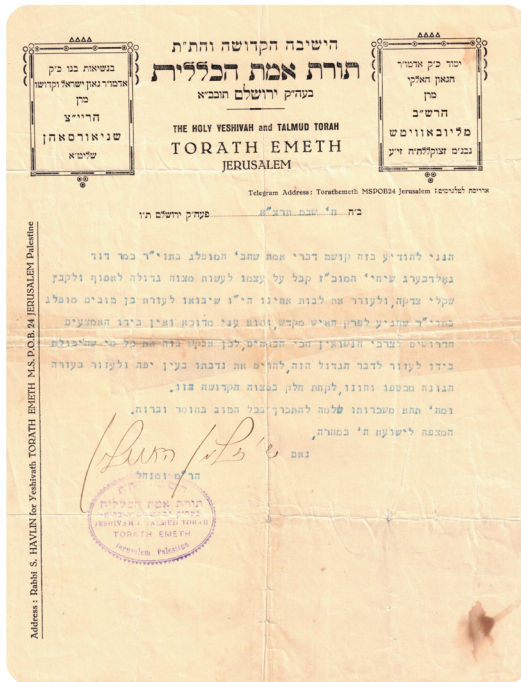
כך מספר גם הרב ברוך וילהלם "אבי הרב חיים דוד וילהלם ע"ה היה ידיד נפש של ר' דוד, הם למדו יחד ב'תורת אמת'. הוא סיפר לי שכבר בהיותו בחור ידעו הכל שהוא בחור מורם מהכלל".

יחד עם הלימוד והעבודה קיבל דוד מרביותו גם את ה'ארום' (=האוריה) החסידית, היה זה דרך ההתוועדויות המיוחדות שהתוועדו ר' זלמן ור' אלתר; כך קבל גם מחסידים נוספים שהתגוררו בירושלים באותה העת, כגון הרה"ח ר' יצחק יהודה רפאלוביץ', הרה"ח ר' לייב ארונין והרה"ח ר' טוביה בלקין, הוא שמע מהם סיפורי חסידים, והעלה אותם על הכתב במחברת שתשמר שנים רבות לאחר מכן ובזכותה הועברו אלינו פתגמים וסיפורים חסידיים שלולא זאת לא היינו זוכים אליהם. המחברת נדפסה בסוף הספר בפרק 'רשימת סיפורים'.

דאגה לזולת

קשר מיוחד היה לו ל'תמים' דוד עם ראש הישיבה הרב שלמה זלמן הבלין, עד שהרב הבלין ראה בו בחור עובד ה' ובעל מרץ שיכול לפעול לטובת הרבים.

באחד המקרים גייסו הרב הבלין לסייע לחתונת אחד מחבריו בישיבה. היה זה בשנת תרצ"א בהיותו בן עשרים בלבד, כאשר אחד מבני החבורה בא בקשרי השידוכים, הבחור היה מבית חסר-כל ולא היה מי שידאג לו לצרכי החתונה. ר' זלמן שיתף את תלמידו דוד בסוד הענין, ובקשו ליטול על כתפיו את המשימה לדאוג לצרכי חתונת חברו, מבלי להסס קיבל על עצמו הנער דוד את מלוא האחריות לחתונה, מתוך תחושת אכפתיות



מכתב ההמלצה מהגה"ח הרב זלמן הבלין

ואהבת רעים. מבלי להביט על הזמן או חוסר הנעימות שנדרש ממנו הוא החל לאסוף כסף לצרכי חתונת חברו.

הרב הבלין מסר לו מכתב המלצה, בו משבח את תלמידו ומבקש לסייע בעדו לפעולה חשובה זו, וזה לשונה:

"הנני להודיע בזה .. דברי אמת שהב' המופלג בתורה ויראת שמים כמר דוד גאלדבערג שיחי' המוכ"ז קיבל על עצמו לעשות מצוה גדולה לאסוף ולקבץ שקלי צדקה ולעורר את לבות אחינו הי"ו שיבואו לעזרת בן טובים מופלג בתו"ר

שהגיע לפרק האיש מקדש והוא עני מדוכא, ואין בידו האמצעים הדרושים לצרכי הנישואין ... נאם ש' זלמן הבלין, הר"מ ומנהל"

מסע אדמו"ר הרי"צ בארץ הקודש

בחודש מנחם-אב שנת תרפ"ט הגיע אדמו"ר הרי"צ לביקור מיוחד בארץ הקודש, עילת הביקור היתה בכדי לבקר במקומות הקדושים בארה"ק בכדי להעטיר בתפלה על ציבור החסידים וכלל ישראל, מפני שמאז עזיבתו את רוסיה לא היתה יכולת בידו לעשות זאת על קברי אבותיו הקדושים.

ביום חמישי ב' מנחם-אב לפנות-בוקר הגיע הרבי לתחנת הרכבת שברחובות ברכבת שלקח מאלכסנדריה שבמצרים, לאחר מסע של עשרה ימים מאז יציאתו מריגה, מקום מושבו באותה תקופה. המסע ברכבת המשיך תוך עצירות בתחנות נוספות, עד בואו לירושלים בשעה תשע ורבע בבוקר. כ-5000 איש המתינו בתחנת הרכבת לבואו של הרבי, בהם נציגים של כלל הקהילות בעיר.

במהלך ביקורו שנמשך מעל שבוע וחצי, עד י"ג באב, ובו סבב אדמו"ר הרי"צ בארבעת



מודעה המזמינה את הציבור לקבל את פני הרבי הריי"צ

ערי הקודש - ירושלים, חברון, צפת וטבריה - וכן במירון בציון רשב"י, התלוותה אליו קבוצת בת כ-15 חסידים, ביניהם היו כמה מבחירי תלמידי ישיבת תורת אמת אותם בחר המשפיע ר' אלתר שימחוביץ', שהצטרף גם הוא למסע כולו; בין התלמידים היה גם הנער דוד, יחד עם חבריו

יהושע ליפקין, חיים דוד וילהלם ואברהם ארליכמן. חסיד נוסף שליווה את אדמו"ר הריי"צ בכל המסע היה סבו של דוד, ר' אלתר משה ליפא ליברמן, כפי שיתואר בהרחבה בפרק 'שרשי המשפחה' בערכו.

מספר הרב ברוך וילהלם, בנו של ר' חיים דוד: "כשהגיע אדמו"ר הריי"צ לארץ היו אבי ור' דוד שותפים מלאים לכל המסע. בתחילת המסע, כך סיפר לי אבי, התעכב משלוח החפצים של הרבי, כך שחלק ממזוודותיו לא הגיעו יחד עם פמליית הרבי ברכבת מאלכסנדריה לתחנה בלוד; במזוודות אלו היה ה'שטריימל' שהיה חשוב מאד לרבי, ככל הנראה בשביל לומר חסידות או מטעם אחר. כששמעו ר' דוד ואבי שהרבי מחפש את ה'שטריימל', הלכו והשיגו 'שטריימל' מהודר לרבי הקודם, כדי שישמשו עד לבוא המשלוח כמה ימים לאחר מכן".



הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין ראש ישיבת

הרב משה הבלין מוסיף ומספר על אפיזודה מעניינת שהתרחשה בעת שהצטרף ר' דוד למסע הרבי לחברון, אותה שמע מפי ר' דוד עצמו: "כשהגיע הרבי לחברון הוא ביקר גם בישיבה הליטאית 'כנסת ישראל' ישיבה זו הועתקה מ'סלבודקה' לחברון עקב גזרת הגיוס שהייתה בימים ההם (כיום 'ישיבת חברון' בירושלים) בראשות הגאון הרב משה מרדכי אפשטיין, כשנכנס הרבי לישיבה ניגש אליו אחד מראשי הישיבה, וביקש מהרבי שיאמר חסידות. ענה לו הרבי הקודם תשובה מפתיעה, הוא אינו יכול לומר חסידות כיון שיש כאן

מהנוכחים שלא נטלו ידיים בבוקר". הביקור בישיבה, כפי שמציין הרבי ביומנו מהביקור, הגיע בעקבות בקשתם של ראשי הישיבה שהשתתפו בקבלת הפנים של הרבי בעיר לבקר גם בישיבה.

התקשרות לאדמו"ר הריי"צ



הרבי הריי"צ סמוך לזמן הביקור
בארץ הקודש

מאז אותו ביקור של אדמו"ר הריי"צ בארץ בשנת תרפ"ט, אז שהה ר' דוד במחיצת הרבי זמן ארוך, התחזקו אצל ר' דוד רגשי ההתקשרות לאדמו"ר הריי"צ.

תשוקתו העזה של ר' דוד וחבריו להכיר יותר ולראות את הרבי, הביאו את הנהלת הישיבה למחשבה שאולי מן-הנכון לשלוח כמה תלמידים לאירופה לשהות בצילו של הרבי, שבאותן שנים התגורר בריגא לא רחוק משם בפולין הסמוכה הייתה ישיבת תומכי תמימים שתלמידיה חסו רבות בצילו של הרבי, ר' דוד נבחר בשעתו על ידי הנהלת הישיבה לנסוע ללמוד מעבר לים בישיבת תומכי תמימים שבוורשה. לפועל

לא יצא הדבר, כאשר באותם שנים כבר החלו בכל אירופה פרעות ואנטישמיות שקדמו למלחמת העולם השנייה.

ככל הנראה מאז ביקור הרבי החל ר' דוד לעמוד עמו בקשר מכתבים תכוף, וזכה לקבל מכתבי מענה מפורטים מאת הרבי.

הנה מכתב שקיבל כמענה לאחד ממכתביו, בתאריך י"ג מנחם אב תרצ"ה. במכתב זה מתווה לפניו הרבי דרך בעבודת ה', ומבאר לו בפירוט את דרך ההתבוננות בתפילה, ואיך מזככים את המידות.

להלן קטע מהמכתב (המכתב בשלימותו נדפס לקמן בפרק 'מכתבי רבותינו נשיאנו'):

"במענה על מכתבו נהניתי מאד אשר כתב לי בפרטיות מסדר עניניו בתפילה ובהנהגת עסקו, הכל באר היטב.

ומה שמתאונן על העדר הרגשת אור החסידות, הנה הרה"ק הר"מ [הרב משה] אלשיך זצוק"ל כותב כי הצלחת הלימוד לא ליום ולא ליומים, כי-אם דורש זמן



ר' דוד קרוב לזמן ביקור הרבי הרי"צ

מרובה, הרי דגם הבנת הלימוד של השכלה והשגתה דורש זמן מרובה, ומכל שכן הרגשת ההשכלה.

. . העובד את השי"ת באמת ובאמונה צריך להיות שם ארחותיו לילך מדרגא לדרגא בסדר מסודר ולא בדרך דילוג, ועם היותה דרך ארוכה, אבל היא הקצרה והנכונה להגיע בעזרתו ית' אל האמת הגמור.

ישקוד בלימוד ובעבודה שבלב בתיקון המדות ולהרבות בלימוד ודיבור בעניני חסידות עם זולתו, והשי"ת יהיה בעזרו להיות פנימי, ירא שמים חסיד ולמדן".

מן הראוי לציין, שר' דוד היה אז אברך צעיר כבן עשרים וארבע בלבד, והיה זה דבר פלא אשר הוא זוכה לקבל כמה וכמה מכתבים ארוכים כאלו מאדמו"ר הרי"צ עם הדרכות בעבודת ה', וכפי שהובאו לעיל דבריו של ידידו ר' שייע ליפקין אודות מכתב זה שתחושתו לאחר ראותו את המכתב היתה שר' דוד עולה למעלה מעלה ומשאיר אותו למטה.

בריאותו

במכתב נוסף שקיבל ר' דוד מאדמו"ר הרי"צ כמה שנים לאחר-מכן, ניתן להבחין כיצד הרבי מדריכו על כל צעד ושעל בעבודת ה', מתוך המכתב ניתן לראות שהרבי ידע על המאמץ הרב שר' דוד משקיע בעבודת ה', ועד כמה מדחיק את העניינים הגשמיים; הרבי מצווה עליו לשמור על הבריאות כי "בריאותו של חסיד שייך לממשלת הקב"ה". בתוך המכתב מספר הרבי על הולדתו של פתגם חסידי בקשר עם שמירת הבריאות לחסידים המאריכים בתפילה, כך זכינו לסיפור מיוחד מראשוני החסידים והוראות אדמו"ר הזקן ל'עובדים' המאריכים בתפילה, סיפור שהעלה אדמו"ר הרי"צ על הכתב בזכות עבודת ה' של ר' דוד:

"במענה על מכתבו מג' מנ"א: סדר היום שלו טוב הוא, אם מיעוט זמן השינה אין מכביד עליו, א סאלדאט בעדארף היטען זיין געזונט, ווייל דער געזונט זיינער געהערט צו קאזנא [=חייל צריך לשמור על בריאותו, כיון שהבריאות שלו שייכת למושל]. חסיד הוא עבד ה' וצריך לשמור את בריאותו, כי בריאותו שייך לממשלת הקב"ה.

חסיד אחד מחסידי הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע בקרעמענטשוג - ר' חיים משה הי' שמו - במהותו הי' מן הבינונים, מן המתפללים בצבור, כלומר כפי הוראת כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע תפלה במתינות, ובש"ק הי' מאריך מעט בתפלתו אבל לא הרבה. כי ידע את מצבו שאינו מאלו שביכלתם להאריך בתפלה, כי בימים ההם הי' כל אחד משגיח על עצמו בעינא פקיחא שלא לשקר לא לו ולא לאחרים, מלאכתו היתה חנוני ופרנסתו בריוח.

בימים ההם היתה עדת חסידי חב"ד בקרעמענטשוג עשירה באנ"ש בעלי צורה העוסקים בעבודה שבלב שעות אחדות בכל יום. מספרים על הני תרי גיסי, ר' ברוך טאמארעס ור' שמואל טאמארעס - שניהם היו עוד מקושרים לכ"ק אדמו"ר הזקן כשהיו צעירים והתחנכו אצל אדמו"ר האמצעי נ"ע כשהי' מדריך את הצעירים - שהיו מתחילים בהכנות לתפלה אחרי תיקון חצות ודרכם היתה להתעמק בענין של דא"ח כארבע חמש שעות, ובקיץ התחלת תפילתם היתה בשעה ששית בוקר ומסיימים בשעה רביעית אחרי הצהרים, וכן היו הרבה מאנ"ש שהיו עוסקים בעבודה שבלב איזה שעות בכל יום, מתחילים להתפלל בזמן האפשר - מצד הדין - וגומרים תפילתם ולימודם אחר התפלה כחצות היום לערך.

עבודתו של החסיד ר' חיים משה הנ"ל היתה להביא - על חשבוננו - להתפללים לכל אחד שני ריקים - קיכלעך [=עוגיות] - מזונות עם כוס חלב או מעט משקה כרצון איש ואיש באמרו אשר הי' יושב בליאזנא - עוד טרם התיסדות החדרים, כי הוא הי' יליד דאבראמיסליא ונתיתם והי' מתחנך בבית דודו בליאזנא וכשהי' בן ט"ו הי' בין התלמידים הראשונים של ישיבת אדמו"ר הזקן, ועד היותו בן כ"ה הי' כל הזמן בליאזנא אשר שם השתדך, וכשיסד כ"ק אדמו"ר הזקן את החדרים צוה אשר אחרי תקון חצות - בחורף - ואחרי תפלת ותיקין - בקיץ - יסעדו את לבם באיזה דבר, באמרו איש צבא של הקב"ה צריך להיות בריא כי בריאות של אנשי צבא העוסקים בתורה ועבודה נוגע להכלל כולו...

נישואיו

בשנת תרצ"ד בא ר' דוד בקשרי השידוכין עם בת-גילו מרת צירל ממשפחת סמט, שהיתה מהמשפחות החשובות בירושלים.

משפחת סמט, היתה משפחה הונגרית שורשית, שהתגוררה בקרעסטיר, אבי המשפחה היה רבי יעקב ב"ר יואל סמט רעייתו מרת מינדל היתה המבשלת הראשית בחצרו של הצדיק רבי ישעיל'ה מקרעסטיר, והמשפחה כולה היתה מנהלת את חצירו של רבי ישעיל'ה.



הרה"צ רבי ישעיל'ה מקרעסטיר

אחד משבעת ילדיהם של רבי יעקב ומרת מינדל היה רבי זאב וולף סמט, מספר נכדו הרב יצחק קאפ סיפור מעניין סבי ואחיו יחד עם עוד ארבע אחים היו הגבאים של הרה"צ ר' ישעיל'ה מקרעסטיר כל אחד מהם היה מופקד על חלק אחר בניהול הבית, בין תפקידיו של סבי היה לספר את ר' ישעיל'ה, פעם סיפר לי על הנהגה מיוחדת של הצדיק שכאשר היה מספר אותו תמיד היה מניח את ידיו במשך כל התספורת על פאותיו למעלה כדי שחם ושלום לא תיפול שיערה אחת בטעות, ואכן ניתן לראות בתמונה המפורסמת ממנו כיצד פאותיו עבות ושמורות בצורה מיוחדת.

ממשיך הרב קאפ ומספר סבי הגיע ממשפחה של תורה כולם היו בני תורה תלמיד חכמים, לבית זה נכנס ר' דוד שהשפיע רבות על כל הגיסים ועל שאר בני המשפחה בתוך המשפחה היה ר' דוד מיוחד בהנהגותיו, ר' זאב וואלף היה סוחר אמיד, כך שהיה ביכלתו להבטיח להחזיק את החתן ר' דוד הוגה בתורה במשך כמה שנים.

מכתב למרחקים

כמה שנים קודם לכן, בראשית שנות הצדי"ק, נסע חותנו ר' זאב וולף, לארצות הברית לצרכי פרנסה, ומצד סיבות שונות שלא היו תלויות בו, הוכרח להישאר בארה"ב במשך כמה שנים. למורת רוחו נבצר ממנו להשתתף בחתונות כמה מילדיו, כמו גם בחתונת בתו מרת צירל עם חתנו ר' דוד שלא זכה להשתתף.

בעקבות כך כאשר בא ר' דוד בקשרי שידוכין שלח מכתב ארוך ומיוחד אל מעבר לים אל המיועד להיות חותנו, בו מפרט לפניו קצת מאישיותו למען יכירו חותנו שעדיין לא נפגש עמו, במכתב מספר ר' דוד בהדגשה אודות הקשר שלו לחסידות חב"ד ולרבותינו נשיאנו, ודביקותו בתורת החסידות:

ב"ה יום ד' ה שבט תרצ"ג

מזל טוב מחותני, הר"ר זאב סאמעט שליט"א. מאושר הנני שזכיתי להתקשר בקשרי השידוכים עם בתך היקרה מרת צירל. פרטי התנאים בודאי יקבל מאשתו הנכבדה.

אני אצייר לפני כבודו את דמותי הרוחני והגשמי במשך השנים האחרונות. בשנת



חמיו הרב זאב וואלף סמט

תרפ"ז נכנסתי לישיבת תורת אמת מיסודו של האדמו"ר מליובאוויץ. סדר הלימודים מסודר שם באופן כזה 6 שעה לימוד הנגלה, 2 ½ שעות לימוד החסידות, ובמילא במשך של חמש שנים שלמדתי שם ספגתי בתוך נשמתי הרבה מהחסידות העילאית של האדמו"ר הזקן וגם מנכדו בעל הצ"צ שכולם מיוסדים על היסודות שהונח ע"י האדמו"ר ר' דובער המגיד ממעזריטש ובעש"ט זצ"ל.

במיטב ב' שנות אדם זאת אומרת משנת השמונה עשרה עד שנת העשרים האחד, בעת שאדם קובע עמדה בחיים, חונכתי וגדלתי באתמוספרא של

חסידות חבדי"ת, שמרבה לדבר בגנותו של החיצוניות ושל השטחיות, נראה לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' יחי' האדם. פירושו של פסוק זה מתבטאת בחסידות שבכל דבר יש נשמה אפילו בדומם הגשמי יש אלוקות שח"ו אם יסתלק החיות אלוקי יחזור הדבר לאין ואפס. לא על הלחם הגשמי הנראה יחי' כי אם על כל מוצא פי ה' שבתוך המאכל החיות האלוקי המוסתר בתוך הלבוש החיצוני הנק' לחם, יחי' האדם.

והשגות כאלו הכו שרשים עמוקים בתוך לבבי, וגם עתה לאחר שיצאתי מהישיבה הנני קשור בקשר אמיץ וחזק ובעבותות אהבה לחברי ברוח.

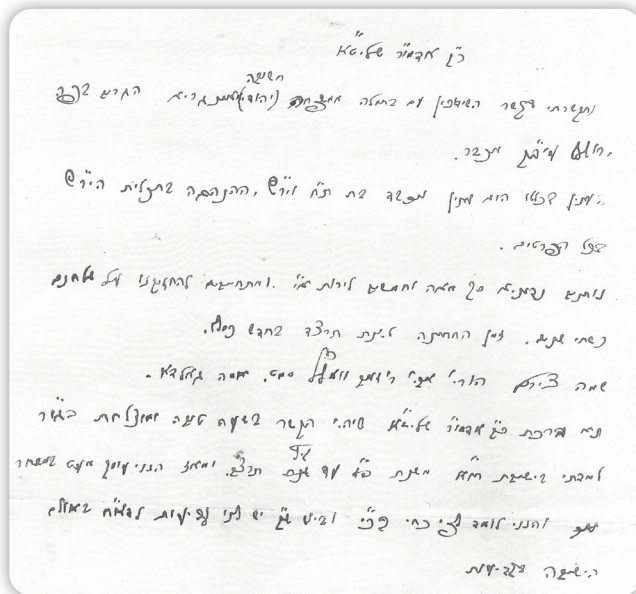
ובכדי שהאה' [=האהבה] העצמית והקשר הרוחני לא יפסק, סדרנו לעצמנו אנו יוצאי הישיבה ארגון חברים, קבענו עתים לתורת החסידות, ומזמן לזמן אנו יושבים ומבלים שעות של התרוממות רוח קדושה על כוס משקה, ומחזקים את עצמנו שלא להתפעל מהעולם הגדול עם כל נושאי כליו, ולעמוד איתן נגד כל מונע ומעכב להתנהג על פי רוח ישראל סבא ועל פי רוח החסידות.

תודה רבה בשביל המתנה שקבלתי שעון זהב עם שרשרת, יתן ה' שתרוה נחת רב מאתנו ויצליח במעשה ידיו, ויוכל להשתתף בשמחת כלולתנו ולהתישב בירושלים עם כל משפחתו בשמחה והצלחה. אבי אמי אחי אחיותי גיסי גיסי וכל משפחתי דורשים בשלומך הטוב, ומברכים אותך בכרכת מזל טוב.

ממני חתנך העתיד

דוד גולדברג

המכתב לרבי



בקשת הברכה של ר' דוד מהרבי הרי"צ לחתונה

מיד אחר השידוך, שלח ר' דוד מכתב בקשת ברכה לאדמו"ר הרי"צ, הנה לנו טיוטת המכתב כפי שנשמרה בארכיון המשפחה:

"...נתקשרתי בקשר השידוכין עם אשה ממשפחה חשובה הגרים בפה ירושלים עיה"ק מכבר... שמה צירל הורי' אבי'

ר' זאב וואלף סמט. אמה גאלדא. ונא ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א שיהי' הקשר בשעה טובה ומוצלחת בגו"ר"...

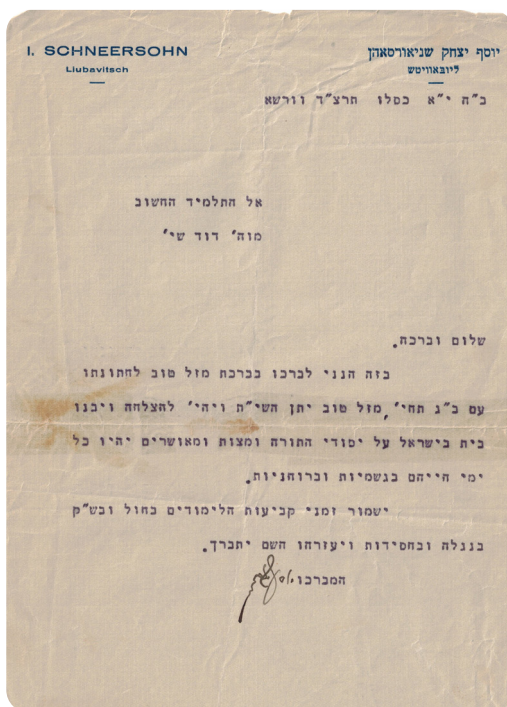
החתונה

החתונה עצמה התקיימה ביום ו' ערב שבת-קודש פ' ויצא, ו' כסלו תרצ"ד במלון הגליל שבשכונת הבוכרים בירושלים. כאמור, אבי הכלה ר' זאב לא השתתף בחתונה.

בימים שאחר החתונה, שלח אדמו"ר הרי"צ מכתב ברכה לר' דוד:



ההזמנה לחתונה של ר' דוד ורעייתו



מכתב הברכה מהרבי לחתונתו של ר' דוד

ב"ה י"א כסלו תרצ"ד, וורשא.

אל התלמיד החשוב מוה' דוד
שי'

שלום וברכה.

בזה הנני לברכו בברכת מזל
טוב לחתונתו עם ב"ג תחי',
מזל טוב יתן השי"ת ויהי'
להצלחה ויבנו בית בישראל
על יסודי התורה ומצות
ומאשרים יהיו כל ימי חייהם
בגשמיות וברוחניות. ישמור
זמני קביעות הלימודים בחול
ובש"ק בנגלה ובחסידות
ויעזרהו השם יתברך.

המברכו /חתימת יד קדשו/

כמוזכר לעיל החותן ר' זאב וולף
סמט התחייב להחזיק את הזוג הצעיר

על שולחנו למשך זמן, בכדי שחתנו יוכל להמשיך להתמסר ללימוד התורה מתוך הרחבה
בלי עול הפרנסה. ואכן במשך כמה שנים ישב ר' דוד על התורה ועל העבודה, כשחתנו
מפרנס אותו ואת בני ביתו.

על הקשר בין ר' דוד לחמיו מספר אחיינו הרב יצחק קאפ סבי ר' וואלף סאמעט חמיו
של ר' דוד היה אדם מיוחד במינו הכרנו אותו לאחר שחזר לארץ הקודש לאחר שנים רבות
שהיה בחוץ לארץ, כל שבת בסעודה שלישית היה עולה אל חמיו ושם היה מדבר דברי
תורה ומספר סיפורים הכל היה מתורת חב"ד, תמיד שר' דוד דיבר איתנו היה זה או סיפור
חסידי מחסידי חב"ד ורבותיהם או דבר תורה מחב"ד, והיה זה ממש להתענג מכל רגע
הייתה לו כזו הסברה בהירה שכולם שתו בצמא את דבריו, סבי היה מעריך מאוד את חתנו
והייתה ביניהם ידידות נפלאה.

גם לאחר נישואיו המשיך ר' דוד לפקוד תדיר את מקור מכורתו - ישיבת תורת אמת בה
התחנך וקיבל את ציורו החסידי, הוא המשיך לקבל הדרכה בלימוד החסידות ובעבודה
ממשפיעו ר' אלתר שימחוביץ', והיה מחובר לשיבה בכל נימי נפשו.



פרק שני

במחיצת המשפיע ר' אלתר שימחוביץ'



המשפיע הגה"ח רבי אלתר שמחוביץ'

הודה, זיוה והדרה של ישיבת 'תורת אמת' היה ללא ספק המשפיע הרה"ח ר' אלתר שימחוביץ'; ר' אלתר, דמות ששילבה בתוכה את ההשכלה העמוקה ביותר של תורת החסידות עם 'עבודה' חודרת שתובעת בלי-סוף, ומעל לכל היה מקושר בכל לבו ונפשו לרבותינו נשיאנו אדמו"ר הרש"ב ובנו אדמו"ר הרי"צ - היה משפיע במובן הפשוט ביותר של המילה - השפעתו היתה עצומה על תלמידיו שהפכו את חייהם בעקבותיה.

ר' אלתר נולד בשנת תר"נ בעיירה פוצ'עפ, בצעירותו למד בישיבה החב"דית שהיתה בעיירה שבראשה עמד החסיד ר' יהושע נטע גנעסין. בחשון תרס"ה עבר ר' אלתר לתומכי תמימים שבליובאוויטש, ובהמשך עבר

לסניף שלה בהורודישץ'. ר' אלתר התבלט כאחד מבחירי הישיבה בכשרונותיו הנדירים ובתפלתו המיוחדת, עד שכאשר עלה הרעיון לשלוח לחברון שבעה מתלמידי הישיבה לפתוח את ישיבת 'תורת אמת' בשנת תער"ב, בחר בו אדמו"ר הרש"ב כאחד משבעה אלו.

כעבור תקופה חזרה הקבוצה לליובאוויטש עקב מאורעות מלחמת העולם הראשונה, ר' אלתר נבחר אז לשמש כאחד מה'חוזרים' של אדמו"ר הרש"ב. באותן שנים נשא ר' אלתר לאשה את בתו של הגה"ח ר' שלמה זלמן הבלין - ראש ישיבת תורת אמת בחברון ובהמשך



בירושלים. מאז החל ר' אלתר לשמש בקודש כמשפיע בסניפי ישיבות 'תומכי תמימים' ובשנים הבאות החליף את תפקידו בכמה סניפים, עד שאדמו"ר הריי"צ שלחו לשמש כמשפיע ישיבת תורת אמת שבירושלים, לצד חותנו שכיהן כראש הישיבה. כמה חודשים בשנת תרפ"ט עזב ר' אלתר את תפקידו בכדי לנסוע לאדמו"ר הריי"צ בריגה, אך בקיץ הוא נשלח שוב לירושלים.

ר' אלתר שימש כסמל ודוגמה לתוצר המבוקש של ישיבת תומכי תמימים, הוא גילם את התמים ששקוע כל-כולו בחסידות, מתבונן בתפלה היטב, ואינו מכיר בעולם כמצאיאות לעצמו, אלא כביטוי לאחדותו של הקב"ה. ל'ציור' זה ניסה ר' אלתר לחנך את תלמידיו, שהאחד המיוחד בהם היה ר' דוד:

מקבל פנימי של ר' אלתר

ר' דוד נכרך אחרי ר' אלתר בכל עת, הוא השקיע את כל כוחותיו בעבודת ה' בדרכי החסידות לפי ההדרכה הפנימית שקיבל מהמשפיע שלו ר' אלתר, עד שחבריו כינוהו בתואר הנעלה 'מקבל פנימי' של ר' אלתר. לימים היה ר' דוד מתרפק בערגה על זמנים בהירים אלו, והיה אומר שהתקופה בה הסתופף בצל קורתו של המשפיע ר' אלתר היא התקופה הזוהרת ביותר בחייו.

בתקופה זו ספג ר' דוד מר' אלתר הרבה מדרכי החסידות. התנהגותו בכל אורחותיו היתה בדקדוק רב בדרכי החסידות, הוא החמיר על עצמו להמעיט מהנאת תענוגי העולם הזה, וכשהיה שומע מר' אלתר ענין בהנהגה חסידות היה מיישם את הדברים בכל כוחו. גם ר' אלתר מצידו עמד על טבעו של תלמידו והכיר בכישרונותיו הברוכים ומידותיו הנעלות, ובייחוד במידת האמת בה הצטיין. בדו"חות שהיה כותב לרבי הקודם על מצב הישיבה והתמימים בפרט, הוא הפליא במעלותיו וכשרונותיו הברוכים של ר' דוד. הוא קירב את הנער מאד והיה לו לאב רוחני ומורה דרך אישי.

ר' דוד היה דבוק בקשר עז בר' אלתר עד לפטירתו, גם לאחר שהתחתן ועזב את הישיבה היה ממשיך לקבל ממנו כתלמיד כמו בימים בהם למד בישיבה. כפי שניתן לראות בחליפת המכתבים שתבוא בסוף הפרק, נרקם ביניהם קשר אישי עמוק. ר' דוד אף כיבד את משפיעו ר' אלתר לשמש כסנדק בברית מילה של בנו בכורו מרדכי.

הרב טוביה בלוי מעיד כי הדבר שאולי הכי בולט אצל ר' דוד היה הקשר עם ר' אלתר: "זה היה ממש חלק מה-"די-אן-אי" שלו, עד פטירתו כחלוף כ-35 שנים מפטירת רבו, היה בוער אצלו כל פרט שקיבל מהמשפיע שלו בלי כל שינוי, הכל היה ספוג באמת שלו".



המשפיע וראש הישיבה
הגה"ח רבי זלמן הבלין

הרב משה הבלין מספר על הקשר המיוחד שהיה לר' דוד עם ר' אלתר: "הוא היה מדבר רבות בהתוועדויות על ר' אלתר ועל דמותו, הוא היה נחשב כבחיר תלמידיו. הוא היה מתאר את תפילתו של ר' אלתר בדיוק רב.

גם עם ראש הישיבה סבי הרב שלמה זלמן הבלין היה ר' דוד בקשר חזק מאוד, זכורני שבהזדמנות מסויימת באחת מהתוועדויותיו ביאר ר' דוד באריכות את החילוק בין תפילתו של ר' זלמן לתפילתו של ר' אלתר, והגדיר את מהות ואופן עבודת התפלה של כל-אחד מהם.

"והיכן הנך כן מבין?"

מספר חתנו של ר' דוד הרב נחום קפלן: "פעם רצה חמי להמחיש לי כיצד חינוך ר' אלתר ללמוד חסידות, ונתן לי על-כך דוגמה וכה סיפר: פעם ניגשתי לר' אלתר ושאלתיו איזו קושיא בקטע מסויים בלקוטי תורה שלא הבנתי, ענה לי ר' אלתר: "און וואו פארשטייסטו יע?" [=והיכן הנך כן מבין?] "... כך הדריך אותנו ר' אלתר: כל תיבה בחסידות צריכים להתעמק בה רבות כדי להשיג ולהבין, מבלי להכניס בזה את ה'מציאות' האישית".



הרה"ח ר' הלל רבינוביץ
בן דודו של ר' דוד

סיפר הרב הלל רבינוביץ, קרוב משפחתו של ר' דוד: "פעם שוחחתי עם ר' דוד אודות אופן לימוד החסידות, ואמר לי: יש לדעת כיצד ללמוד חסידות, מחד יש ללמוד ולחזור ולשנן ולהתבונן שוב ושוב, ויחד עם זה יש לדעת שהשאלה אינה 'מה לא הבנת', אלא בדיוק להיפך: השאלה האמיתית היא 'מה נראה לך שכן הבנת?' כיצד אפשר להבין חסידות שהיא דברי אלוקים חיים? איך שכל אנושי וחומרי יכול להבין שכל אלוקי? זהו הפלא!

"כשהסביר לי זאת ר' דוד, הוסיף וסיפר לי גם את הסיפור האמור אודות שאלתו לר' אלתר, הוא המשיך לומר שכאשר התבונן בתשובתו האמורה של ר' אלתר

"והיכן אתה מבין", הוא הכיר בכך שר' אלתר לא רצה לדחותו ולגררו לו להפסיק לשאול

שאלות בחסידות, אלא כוונתו היתה ללמד אותו שקודם שהוא שואל שאלה בחסידות עליו להתבונן ולהתעמק היטב בענין שלומד, ורק אז לבוא ולשאול; וגם אז עליו לדעת שכל מה שהבין הרי עדיין אין זה העניין האלוקי עצמו".

"אל יוציא עצמו מן הכלל"

עוד סיפר ר' דוד, כי ר' אלתר תבע מתלמידיו שבעת לימודם בספר התניא יצביעו עם בוהן ידם על עצמם, בהתאם למאמר "אל יוציא עצמו מן הכלל". במעשה זה ירמזו שדברי רבינו הזקן מכוונים אליהם ממש, ולא לאנשים אחרים, אזי יפעלו הדברים את פעולתם.

שמירת הזמן בדיוק

סיפר אחד מתלמידיו של ר' דוד: "באחת ההתוועדויות כאשר ר' דוד דיבר באריכות על חשיבות שמירת הזמן, סיפר לנו שר' אלתר היה מקפיד בדקדוק ששיעור התניא שמסר מידי יום בישיבה יארוך חצי שעה בדיוק: הוא החל את השיעור וסיימו מדי יום בשעה קבועה ומדויקת.

"קרה פעם שר' אלתר ראה כי לא יספיק להגיע לישיבה בכדי להתחיל את השיעור בדיוק בזמן, והוא נאלץ לשכור לשם-כך מונית ולשלם סכום גבוה לנהג, רק בכדי להיות נוכח בזאל בשעה המדויקת בה עליו לפתוח את השיעור(!).

"תלמידיו הבינו את התעקשותו להתחיל את השיעור בשעה המדויקת, אך תמהו בפניו אודות הקפדתו שהשיעור לא יימשך אפילו דקה אחת מעבר לרגיל, וכי מה יקרה אם יוסיף לדבר דקה נוספת? השיב להם ר' אלתר: "תחילתו של השיעור וסימו כרוכים זה בזה - אם מקפידים על סיום השיעור בזמן, שומרים אף על תחילתו".

המשקה מדבר

על צורת ההתוועדות החסידית בעיני רוחו של ר' אלתר מספר הרב מרדכי גולדברג, בנו של ר' דוד: "שמעתי פעם מאבי כי בערוב ימיו נזקק ר' אלתר לתרופות שונות שבעקבות נטילתן נאסר עליו לשתות משקה, מאותה העת פסק ר' אלתר להתוועד. להצעת תלמידיו שיתוועד ללא משקה, השיב ר' אלתר: "בכלל, מי אני ומה אני שאעמוד לדבר לפניכם, אלא שעל-ידי המשקה שוכח הנני מעצמי כליל, וכך לא אני מדבר אלא המשקה, אולם הואיל ואסור אני בשתייה, כיצד אוכל להתוועד עמכם?"...



את מי מהללים?

עוד סיפר ר' דוד שפעם הסביר ר' אלתר את מעלת הנשמות המלובשות בגוף על המלאכים: הנשמות בתפילתם מהללים את הקב"ה עצמו, ואילו המלאכים רק את ההארה שלו, וכפי שאומרים בתפילה על המלאכים "הללו את ה' מן השמים הללו כל מלאכיו", היינו שהמלאכים מהללים ומשבחים את הקב"ה רק על ההארה שרואים בשמים (בעולמות העליונים), ואילו הנשמות מהללות את הקב"ה עצמו, כפי שמסתיים ספר התהלים: "כל הנשמה תהלל י-ה", כלומר הנשמה מהללת את הקב"ה בעצמו.

ר' אלתר וה'שטריימל'



ותלמודו בידו דוד כנער לאחר הבר מצוה

מספר הרב משה הבלין: "באחת ההתוועדויות סיפר ר' דוד סיפר על מסע השכנועים שעשו בני ירושלים על-מנת שר' אלתר יחבוש בשבת קודש 'שטריימל' כמנהג בני ירושלים, לאחר שהמשיכו לנסות לשכנע את ר' אלתר מעבר למדה הוא הגיב בחריפות: "אם הייתי יודע שזה יועיל לי בעבודת ה' לשינוי אפילו הקל ביותר באחת מהמידות כבר מזמן הייתי חובש אותו"...

מבאר את כל ה'עייין'ס'

ר' דוד גם סיפר על סגנון לימודו ושיעוריו של ר' אלתר: "ר' אלתר עצמו היה לומד כל דבר בתכלית העמקות והיה מבארו בבהירות נפלאה, הוא היה מעביר שיעורים בלקוטי תורה והיה מתעכב על כל ה'עייין'ס" שבמאמרים, היה ניכר עליו שהוא בקי בכל המראי מקומות, והוא היה מבארם היטב. כמובן, יש להדגיש, כי כוח התעמקותו היה לא רק בלימוד ההשכלה של חסידות אלא גם ב'עבודה'", וכדלהלן.

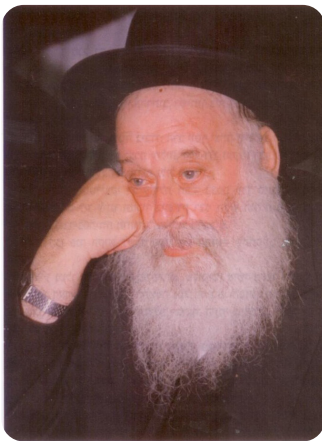
תפלתו של ר' אלתר

מספר בנו של ר' דוד, הרב מרדכי: "אבי סיפר לי על אחת מתפלותיו של ר' אלתר שנצטרו בזכרונות, היה זה באחת השבתות כאשר ר' אלתר הגיע בתפלתו אל הקטע "ואתה מחיה את כולם" שב"זיברך דוד", והתעכב עליו בהתבוננותו כמה שעות רצופות(!)".

ר' דוד היה תובע ממושפיעו שתפילתם תעורר את הסובכים אותם, בהקשר לכך היה מתאר את תפילתו של מורו ר' אלתר: "פעם בעת תפילת ראש השנה, לאחר שהציבור כבר סיים את תפלתו ור' אלתר נשאר להתפלל לבדו בבית-הכנסת, ואנו נותרנו לשמוע את תפלתו, נשמעה לפתע בכיה גדולה מכיוון עזרת הנשים כאשר ר' אלתר הגה את המילים "וידע כל פעול כי אתה פעלתו" מתוך ניגון עמוק ולבבי; התברר אחר-כך שאחת הנשים התעכבה לאחר התפילה בבית-הכנסת והאזינה ברוב קשב לתפילתו של ר' אלתר, וכשומעה את האמת המשתפכת מתפילתו של ר' אלתר, התעוררה בתשובה עמוקה ופרצה בבכי".

ה'אתכפיא' של ר' אלתר

סיפר הרב הלל רבינוביץ בשם ר' דוד: "כאשר היה ר' אלתר חולה מאוד במחלת השחפת בסוף ימיו, היה מוריק דם מהפה ומהריאות כל-העת (רח"ל), כתלמיד השוטה את מימיו חיפשתי להקל עליו מסבלו; היות והרופאים אסרו עליו לאכול מאכלים עם מלח, כך שכל מאכליו היו תפלים ללא תיבול, הלכתי לבית מרקחת על מנת להשיג לו מלח מיוחד שמותר לאכילה גם לחולי שחפת, בכדי לזרות על מאכליו, כך שיהיה מעט טעם באוכל שמכניס לפיו. כשבא ר' אלתר לביתו וסיפרתי לו על-כך, הוא הזדעזע בכל מאודו ואמר: "וואס? תאוות האכילה!?" ובזה תם הסיפור. הוא כמוכן לא השתמש במלח שקניתי, ואני התביישתי מעצם הרעיון שעלה בדעתי".



הרה"ח ר' נחום רבינוביץ
בן דודו של ר' דוד

בשולי הדברים בענין זה, יש להוסיף את אשר סיפר אחיו הגדול של ר' הלל, ר' נחום רבינוביץ, שבהיותו ילד קטן השתתף בהתוועדות חסידית של י"ט כסלו, היה זה זמן של רעב ועוני מחפיר, אך בהתוועדויות היתה אמו מתאמצת במסירות נפש להשיג אוכל טוב, ולאותה התוועדות עלה בידה להכין אורז, ר' נחום שהיה ילד קטן והיתה לו סוף-כל-סוף הזדמנות לאכול מאכל מיוחד מעבר לקומץ שהיה מסתפק בו מדי יום,

מילא לעצמו צלחת מלאה ממאכלי ההתוועדות ואכל את כולה בשמחה. בהתלהבות רבה הוא ניצל את ההזדמנות ובא להעמיס לעצמו צלחת נוספת, מיד נעץ בו ר' אלתר את עיניו היקודות וגער בו: "נחום! מותרות! תאוות!?", ומיד הסביר: "בצלחת הראשונה אכן היית רעב ואכלת, וזה בסדר, אבל כעת לאכול אתם בשביל תאוות האכילה!?"

זו אם-כן הייתה הדרכתו החסידית של ר' אלתר גם מילד צעיר שסבל מחסור, גם ממנו תבע ר' אלתר שליטה והבחנה עצמית מה נדרש לרעבוננו, ומה עובר את הגבול לגדר מותרות ותאוות.

התכתבות ענפה

תלמיד נאמן

בימי מחלתו של ר' אלתר הוא נאלץ לשהות בצפת הרחוקה מתלמידיו ומושפעי צורכי רפואה, בימים אלו הוא התייסר וסבל יסוריים נוראים, אך ליבו ודעתו היו על תלמידיו. כאמור, קשר פנימי ומיוחד היה לו עם ר' דוד, זרקור לקשר זה נחשף בחלופת המכתבים שהיתה ביניהם, מהם עולה כי ר' אלתר ראה בו בר' דוד תלמיד נאמן, דרכו יוכל להעביר את המסרים אותם חפץ להעביר אל תלמידיו ושומעי לקחו.

להלן צרור מכתבים שנשמרו בארכיונו של ר' דוד, מעיון במכתבים אלו צפה ועולה ההבחנה כיצד גם בעת שסבל יסורים קשים מנשוא, דעתו וליבו של ר' אלתר היו נתונים בענייני חסידות ועבודת ה', שהיו מעייני חייו, ובדאגה לכל פרט המתרחש בישיבה ובחיי תלמידיו.

ר' אלתר שהה במשך חודשים רבים לצורכי רפואה בעיה"ק צפת במשך חודשי הקיץ של שנת תרצ"ו ובקיץ תרצ"ז, בימים ההם בשלהי שנת תרצ"ו פרץ 'המרד הערבי הגדול' שגרם למתיחות רבה ולפרעות נוראות בירושלים, מתוך המכתבים רואים כיצד ר' דוד מספר לרבו ר' אלתר את הקורות בירושלים ומתעניין לדעת האם כך עולה גם בגורלם של יהודי צפת, יש לציין שבמשך השנים ההם בהם ר' אלתר היה חולה מי שהיה אחראי על הקשר עם בית הרבי בוורשה היה ר' דוד שמילא את מקומו של ר' אלתר בחלופת המכתבים עם מזכירות בית הרבי הריי"צ, מהמכתבים גם עולה שר' דוד היה היחיד והמיוחד מבין תלמידיו של ר' אלתר בחיר תלמידיו וממלא מקומו כפי שרואים כיצד ר' אלתר מטיל עליו למלאות את כל תפקידיו ופעולותיו בעת העדרו, כולל את התפקיד החשוב של חזרת המאמר בשבת אחה"צ.

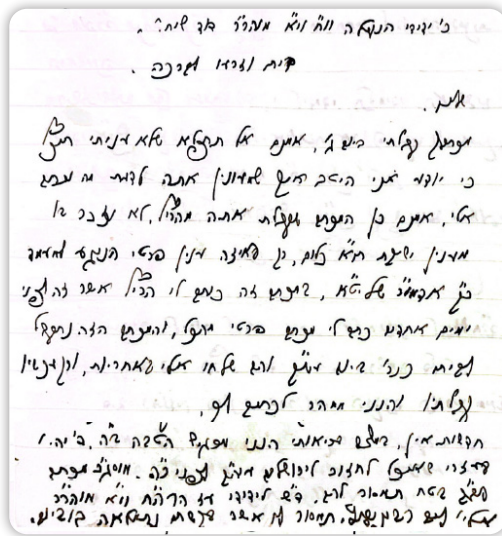
"מצב בריאותי ב"ה הולך וטוב"

ב"ה ה' מטו"מ כ"ו תמוז תרצ"ו ביה"ח הדסה צפת עיה"ק ת"ו

כ' ידידי הנעלה וו"ח וי"א מוהר"ר דוד שיחי,

ביתו וזרעו לברכה.

שלום.



מכתבו הראשון של ר' אלתר מצפת

מכתבך קבלתי ביום ג', אמנם אל תתפלא שלא עניתי תיכף כי יודע אני היטב איך שמעונין אתה לדעת מה נכתב אלי, אמנם כן המכתב שקבלת אתה מהרי"ף [=הרב יחזקאל פייגין, מזכיר אדמו"ר הריי"צ], לא נזכר בו מענין ישיבת תו"א כלום, רק באיזה ענין פרטי הנוגע למעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, במכתב זה כותב לי הרי"ף אשר זה לפני ימים אחדים כתב לי מכתב פרטי מהכל, והמכתב הזה נתקבל לביתו כנר' ביום עש"ק והם שלחו אלי באחריות, ורק עכשיו קבלתי והנני ממהר לכתוב לך...
 חדשות אין, בעצם בריאותי הנני מרגיש הטבה ב"ה, ד' יהי' בעזרי שאוכל לחזור לירושלים עיה"ק לפני ר"ה. מוסג"ב מכתב ? בטח תמסור להם, ד"ש לידידי עז הרה"ח וי"א מוהר"ר אלי' ליב רבינוביץ, תמסור לו אשר בקשתו נתמלאה בדיוק(?).
 כן מוסגר כאן מענת כ"ק אדמו"ר שליט"א לידידנו התמים וכו' מוהר"ר מנחם מנדיל קדנר, בטח תמסור לידו בהזדמנות הראשונה.
 דרישת שלום מכל עומק לבבי לידידי תלמידי האהובים וידידי אנ"ש הקשורים בחבלי עבותות אהבה מקרב ולב עמוק, ולבשר לכולם כי מצב בריאותי ב"ה הולך וטוב.

חדשות אין, בעצם בריאותי הנני מרגיש הטבה ב"ה, ד' יהי' בעזרי שאוכל לחזור לירושלים עיה"ק לפני ר"ה. מוסג"ב מכתב ? בטח תמסור להם, ד"ש לידידי עז הרה"ח וי"א מוהר"ר אלי' ליב רבינוביץ, תמסור לו אשר בקשתו נתמלאה בדיוק(?).
 כן מוסגר כאן מענת כ"ק אדמו"ר שליט"א לידידנו התמים וכו' מוהר"ר מנחם מנדיל קדנר, בטח תמסור לידו בהזדמנות הראשונה.
 דרישת שלום מכל עומק לבבי לידידי תלמידי האהובים וידידי אנ"ש הקשורים בחבלי עבותות אהבה מקרב ולב עמוק, ולבשר לכולם כי מצב בריאותי ב"ה הולך וטוב.

קבלו(?) החוה"ש מאדוה"ש [=החיים והשלום מאדון השלום] ... ונפש ידיך עז
אוהבם מלונ"ח [=מלב ונפש חפצה] א. שימחוביץ

הנני למסור לירה אחת על חשבוני לכולל חב"ד שנשלח מידידי הרי"ף לידי, ע"פ
הרשימה דלמטה

20 זהובים פולנים מהרבנית הזקנה [=הרבנית שטערנה שרה ע"ה] תאריך ימים
בטוב

2- זהובים מהתמים לייבוש

2,50 זהובים וחמשים גרוש מהתמים הרב לעמול מארדער מקאלקי

2 זהובים של הרי"ף עצמו, ותבקש שישלחו להרי"ף כי נתקבל על ידי כפי בקשת
הרי"ף אינני יודע אם כדאי כהיום לשלוח קבלות לפולני, באשר אסור לשלוח משם
כספים ואולי יהי' החשד שנשלחו הכספים משמה, ואולי גם לא כדאי להזכיר סכום
כסף רק סתם שנתקבל מידי כפי בקשת הרי"ף ולא יותר כמדומני שבענינים אלו
בקיאים המה חברי הנהלת הכולל יותר ממני.

הנ"ל

החלצו בסעודה שלישית

ר' דוד ענה לר' אלתר במכתב מפורט הן על המצב בישיבה, הן על מצב משפחתו,
ומביע התעניינות מפורטת במצב בריאותו של מורו ורבו, וכה כותב:

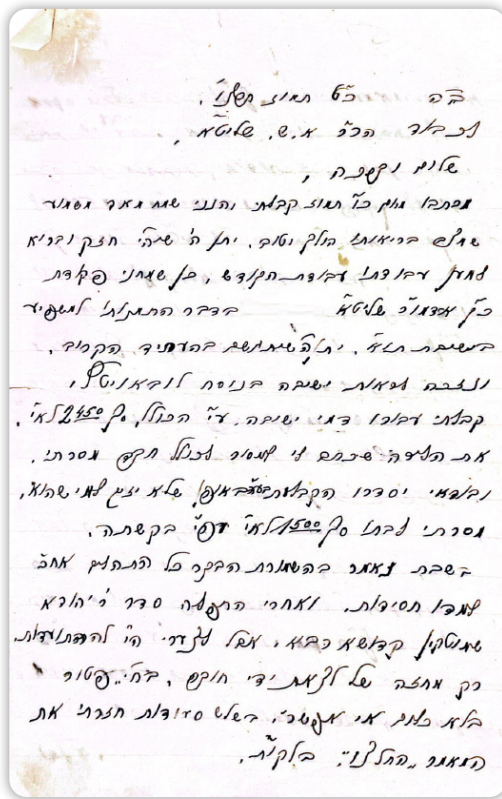
ב"ה כ"ט תמוז תרצ"ו.

לכבוד הר"ר א.ש. שליט"א,

שלום וברכה.

מכתבו מיום כ"ז תמוז קבלתי והנני שמח מאד משמוע שמצב בריאותו הולך וטוב,
יתן ה' שיהיה חזק ובריא למען עבודתו עבודת הקודש. כן שמחני פקודת כ"ק
אדמו"ר שליט"א לר'... בדבר התמנותו למשפיע בישיבת תו"א, יתן ה' שיתגשם
בהעתידי הקרוב, ונזכה לראות ישיבה בנוסח ליובאוויטץ.

קבלתי עבורו דמי ישיבה, ע"י הכולל, סך 2450 לא"י. את הלירה שכתב לי למסור
לכולל חב"ד מסרתי, ובודאי יסדרו הקבלות בע"ה באופן שלא יזיק למי שהוא.
מסרתי לבתו סך 1500 לא"י עפ"י בקשתה.



מכתב התשובה של ר' דוד

כשבת נאמר באשמורת הבוקר כל התהלים אח"כ למדו חסידות, ואחרי התפילה סדר ר' יהודא שמוטקין קדושא רבא, אבל לצערי הי' להתוועדות רק מחזה של לצאת ידי חובה, בחי' "פטור בלא כלום אי אפשר", בשלש סעודות חזרות את המאמר 'החלצו' בלקו"ת.

אבקש מכבו' שיכתוב לרי"ף, אודות המאמרים שלא כתב לי עד עתה מחירים. למרות שכתבתי לו כבר שני מכתבים אודות זה, וכן שלחתי לו 500 לא"י מר' יהושע מרדכי ליפקין למעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, ע"י התמים ר' שניאור זלמן גורארי', ועד היום לא קבלתי קבלה על זה.

לפני איזה שבועות בא לכאן

אביו של פיניע השוחט מהאדיזן, וביקש להתראות איתו, ולהתייעץ איתו אודות איזה פרנסה שיוכל להרויח כדי פרנסתו, אבל היות שכבו' בצפת, ביקש ממני שאכתוב לו אודות זה. אני עניתי לו שאינני חושב שכבו' יוכל להמציא לו איזה ענין כדי פרנסתו, אבל היות שבקשני לכתוב לכבו' אודות זה, הנני עושה את חובתי זה, למלאות בקשתו. הוא בא לכאן עפ"י השתדלותו של ר' חיים יומטוב.

נא להודיעני אם לא קשה לו אם רי"ף כתב לו אודות מכתבי ששלחתי לו אודות ישיבת תו"א. מה שלום כ"ק אדמו"ר שליט"א ואיפוא הוא נמצא...

רצייתי מאד לדעת איך הסתדר שם. ואם הוא שבע רצון מהשרות, ובעיקר אם יש לו המאכלים שהוא צריך מפני חולשת הקבה. מה הוא המצב בצפת מחמת המאורעות.

הנני מצרף פה מכתב שנתקבל בשבילי.

ד"ש ידידותי ולבבי מאנ"ש ותלמידיו.

תלמידו המאחל לו ברכה והצלחה בגו"ר,

דוד גולדברג.

מכתב המענה של ר' אלתר למכתב זה לא הגיע לידינו, וכעת לפנינו המכתב הבא של ר' דוד, במכתב זה ניתן לראות את הפירוט הרב שמפרט למשפיע על מצב הישיבה, כמו גם את הקשר החסידי הפנימי השורר ביניהם בעומק דרכיה של חסידות, יחד עם העסקנות למען הפצתה בקרב בני ירושלים.

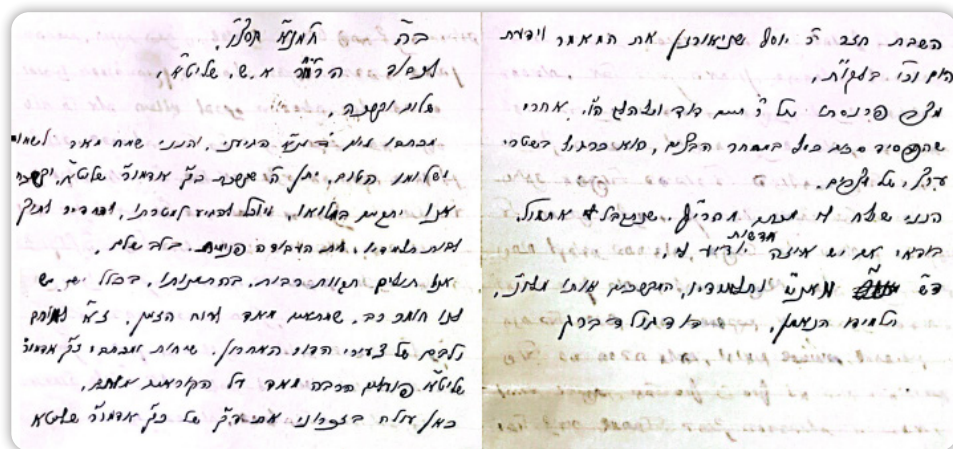
ב"ה, ח' מנ"א תרצ"ו.

לכבוד הרמו"ר א. ש. שליט"א,

שלום וברכה.

מכתבו מיום ד' מנ"א הגיעני, והנני שמח מאוד לשמוע משלומי הטוב, יתן ה' שברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א וברכתנו אנו יתקיים במלואו, ויוכל להגיע למטרתו, להחדיר לתוך לבות תלמידיו את העבודה פנימית בלב שלם....

אנו תולים תקוות רבות בהתמנותו, בכלל יש לנו חומר רב שמתאים מאוד לרוח הזמן, ז"א למוחם ולבם של צעירי הדור האחרון, שיחות ומכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א פועלים הרבה מאוד על הקוראים אותם.



מכתבו של ר' דוד לר' אלתר בו מביע את געגועיו לחזור לקבל השפעתו

”הוא יקרבונו אל המסילה”

כאן עולה בזכרוני את ד”ק של כ”ק אדמו”ר שליט”א בהתמים חוברת השני, שמורנו

הבעש"ט פתח צינור בעבודה ומורינו אדמו"ר הזקן סלל מסילה רחבה בעבודה, כמובן שלא כל אלה היכולים להכנס בהמסילה יכולים להכנס בהצינור, בהמסילה יכול כ"א לתפוס מקום, וכ"א תופס רק מקומו הוא. ז"א שכל אחד מוצא את המקום שראוי לו. וכה אנו רואים שכל אחד מרבותינו הקדושים זי"ע זצוקלה"ה, סלל מסילה לבני דורו הוא, דור דור ודורשיו, דור דור ומנהיגיו, והיום אנו עומדים תחת מנהיגנו הק' כ"ק אדמו"ר שליט"א שסלל וסולל את המסילה בשבילנו. וזהו התקווה שאנו תולים בו, כבו' שזכה להסתופף בצלו של כ"ק אדמו"ר נ"ע זי"ע, והסתופף בצלו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, וזכה לראות הרבה אור, הוא יקרבנו אל המסילה, הוא יהי' האמצעי, שע"י ניגש אל המסילה, לתפוס עמדה חזקה, תקותינו חזקה שבהכנסו בהישיבה, יכניס אור רב, וממילא ידחה הרבה חשך.

לדבר ולהרגיש את אור החסידות

בזמן האחרון נודע לי פירוש המילות במכתבו של כ"ק אדמו"ר שליט"א אלי שכותב לי, ילמוד חסידות עם רעהו וידבר בעניני חסידות, בתחילה לא הבינתי פי' לדבר בענייני חסידות, מה יכול להוסיף על לימוד החסידות. אבל בזמן האחרון, שהתחלתי להרבות לדבר בענייני חסידות עם אברכים שונים, הרגשתי הצורך ההכרחי לדבר מענייני חסידות, הרגשתי שיותר משפועל הדיבור על הזולת, פועל זה על המדבר בעצמו. מן הנסיון ראיתי שכל לב יהודי פתוח לעבודת החסידות, בפרט אלה האברכים ששואפים לאיזה ענין רוחני, להחיות נפשם, אלה שמצד טבעם הנם בעל הרגש, הנה כשמדברים אתם בענייני חסידות, פועל זה הרבה עליהם, ורואים שמתחילים להשיג שאיפתם. אבל סוף כל סוף, לא ביום ולא ביומיים, יכול צעיר שמתבלט בתוך מערבולת הזוהמא, והזרם החילוני ששוטף בהרחוב, להגיע לידי מילוי שאיפתו הנפשית. וכאן נובע בעיקר הצורך ההכרחי בישיבה שלומדים ומרגישים חסידות, הישיבה צריך להשתמש, לאו דוקא לאלה שלומדים שם. הישיבה צריך להיות המקום לכל אלה שרוצים ומבקשים את האמת, לרוות את נפשם הצמאה.

ואת כל זה יכול להתגשם בעזה"י בהכנסו בהישיבה.

השבת חזר ר' יוסף שניאורזון את המאמר וידעת היום וכו' בלקו"ת.

מצב פרנסתו של ר' חיים דוד וילהלם ה"ו, אחרי שהפסיד סכום כסף במסחר הביצים, הוא כרגיל בשטרי ערך של מצרים.

הנני שולח לו מכתב מהרי"ף שנתקבל אתמול, בודאי אם יש איזה חדשות יודיע לי.
 ד"ש מאנ"ש ותלמידיו, המברכים אותו מלו"נ,
 תלמידו הנאמן, דוד גולדברג.

המכתב הבא הוא מכתב התשובה של ר' אלתר, במכתב הוא מבקש מר' דוד לדאוג לו
 לאתרוג קלבריה לחג הסוכות הקרב, ומתעסק עוד בחשבונות כספו.

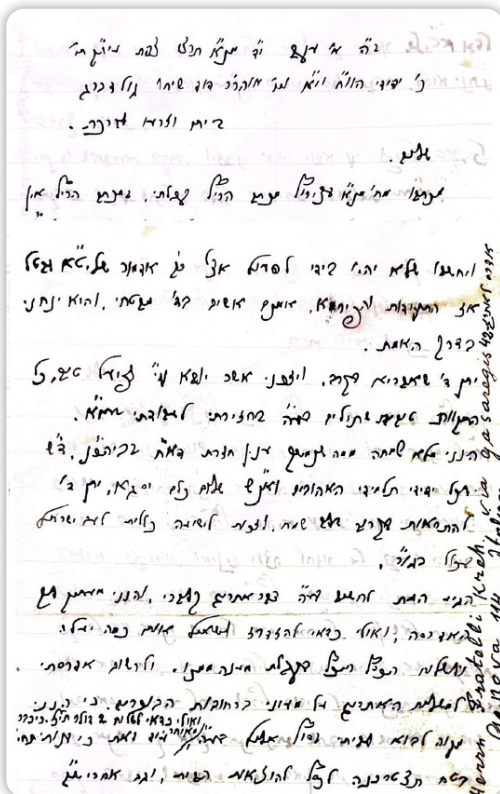
ב"ה א' עקב י"ד מנ"א תרצ"ו צפת עיה"ק ת"ו
 כ' ידידי הו"ח וי"א וכו' מוהר"ר דוד שיחי' גולדברג
 ביתו וזרעו לברכה.

שלום.

מכתבו מח' מנ"א בצירוף
 מכתב הרי"ף קבלתי... יתן ד'
 שאבריא בקרוב, ויזכני אשר
 יובא ע"י לפועל טוב, כל
 התקוות טובות שתולים בע"ה
 בחזירתי לעבודתי בתו"א.

הנני מלא שמחה ממה שנמשך
 ענין חזרת דא"ח בביהכ"נ, ד"ש
 לכל ידידי תלמידי האהובים
 ואנ"ש, שלום כולם יסגא, יתן
 ד' להתראות בקרוב בלב שמח,
 לזכות לישועה כללית לעם
 ישראל בכלל בגו"ר.

הגיע העת לחשוב בע"ה דבר
 אתרוג קלברי, והנני מעתיק
 לך האדרסה, ואולי כדאי
 להזדרז לשאול אותם כמה
 יעלה ולשלוח הכסף תיכף
 בקבלת מענה ממנו, ולרשום
 אדרסתי למשלוח האתרוג על



מכתבו של ר' אלתר לר' דוד בצד ניתן לראות את הכתובת להשיג אתרוג 'קאלבריה'

מעוני ברחובות הבוכרים. כי הנני מקוה לבוא לביתי בסוף אלול בע"ה, ואולי כדאי לשלוח 2 דולר תיכף כי כבר מאוחר, עוד זאת כי בנתי תחי' בטח תצטרכנה לכסף להוצאות הבית, וגם אחרי ש"ק יהי' לשלם לליגה בעוד חודש בשל הדירה בצפת. מהליגה תגיע לי תשע עשרה גרוש וחצי שנתתי מכיסי בפקודת האחות לחולה אחד ע"ח הליגה, והנה בסידור התשלומין בליגה אכתוב לבנותי תחינה והן בע"ה תסדרנה, רק יהי' דרוש כסף לזה, ואך כבר אין בידיך מהכסף שנשאר, תבקש אולי מר"י שמוטקין אם יש בידו או שתשיג מהשט"ח של קירשנבוים אשר בעוד ימים כמדומני עליהם לשלם איזה סך. בריאותי הוטב ב"ה במקצת. ידיך דוש"ט תכה"י א. שמחוביך

[כשולי צדי המכתב מופיעה כתובת האדרס למוכר האתרונים].

פיגוע בצפת

המכתבים הבאים - מענה ר' דוד, תשובת ר' אלתר ושוב מענה ר' דוד - חסרים לפנינו. במכתב הבא שלפנינו, ר' אלתר מתאר בלב כואב את הפיגוע הנורא שהתרחש בצפת באותם ימים, כאשר ניכר כיצד נמס ליבו הרחום בשמעו על-דבר הפיגוע. בהמשך המכתב הוא עוסק בישיבת תורת אמת, ומצהיר בתוקף שהישיבה איננה שלו או של מישהו אחר, אלא אך ורק של הרבי - אדמו"ר הריי"צ, "וככל אשר יגזור אומר כן יהיה". בהמשך הוא מציע את נוסח הפ"נ הפרטי לר"ה לאנ"ש בירושלים.

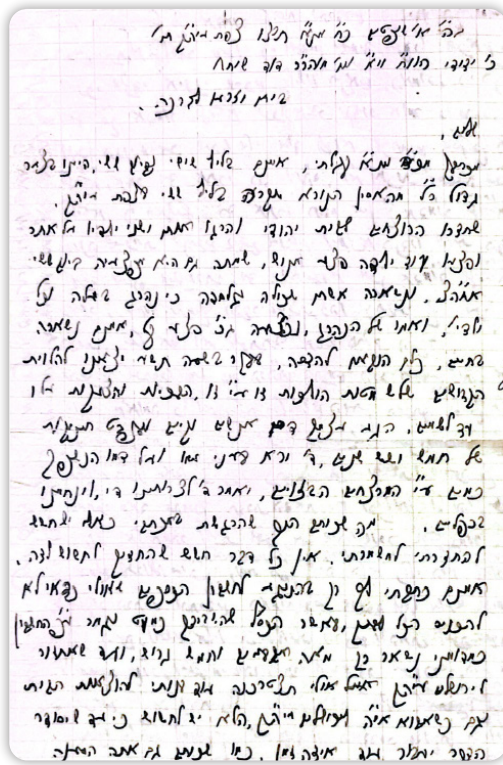
ב"ה א' שופטים כ"ח מנ"א תרצ"ו צפת עיה"ק ת"ו

כ' ידידי הו"ח וי"א וכו' מוהר"ר דוד שיחי'

ביתו וזרעו לברכה.

שלום.

מכתבך מכ"ד מנ"א קבלתי, אמנם בליל שישי וביום שישי היינו בצער גדול מהאסון הנורא שקרה בליל שישי בצפת עיה"ק, שחדרו הרוצחים לבית יהודי והרגו אותו ושני ילדיו על אתר ופצעו עוד ילדה פצע אנוש, שמתה גם היא ביום שישי אחה"צ. ונשארה אשתו שכולה וגלמודה כי נהרג בעלה וכל ילדי', ואמו של הנהרג נפצעה ג"כ פצע קל, אמנם נשארה בחיים, והובאו כלם להדסה [=בית הרפואה בצפת, מקום שהותו של ר' אלתר], בבקר בשעה תשע יצאנו להלוית הקדושים שלש מטות הולכות זו ע"י זו, הבכיות והצעקות עלו עד לשמים, הגע עצמך דם אנשים נקיים ובפרט תינוקות של חמש ושש שנים, ד' ירא בעני עמו ועל דמו הנשפך כמים ע"י



מכתבו של ר' אתר לר' דוד

המרצחים הבזויים, יאמר ד' לצורתנו די, וינחמנו בכפליים.

ש"מחתי מאוד מהמשך חזרת הדא"ח

מה שכותב הנך שהרגשת במכתבי כאילו יש חשש להחזרתי למשמרתי, אין כל דבר חשש שהחזיק לחשוש לזה, אמנם כתבתי לך רק בהנוגע לחשבון הכספים שאולי כדאי לא להכניס הכל לבנק, באשר הכסף שהי' בידך כמעט נגמר ע"פ החשבון, כמדומני נשאר רק מאה ארבעים וחמש גרוש, ועד שאחזור לירושלים עיה"ק אולי תצטרכנה עוד בנותי להוצאות הבית, וגם כשאבוא לירושלים עיה"ק, הלא יש

לחשוש כי עד שיסודר הדבר יעבור עוד איזה זמן... ואולי יתמשך הדבר במקצת, זהו שכתבתי לך בענין הוצאות הבית, אבל לא שנתחדש חשש במצב הדבר.

מהמכתב שנתקבל ע"י ידידי הרה"ח התמים ע' זליג [=סלונים] שיחי' אינני יודע מאומה כי לא נשלח אלי שום העתק, המכתב של כ"ק אדמו"ר שליט"א שנשלח על ידך קבלתי, מה שהרי"ף איננו כותב לך מתפלא הנני כמאד כי כבר כתבתי לך שבקשתיו שיענה לך על הכל.

שמחתי מאד מהמשך חזרת הדא"ח, עלו והצליחו וד' יהי' בעזרכם בגו"ר, אל תמהר ללכת לבנק עד שיהי' שורר שקט גמור. כתוב מה המצב בירושלים עיה"ק. משלוח כספים לכ"ק אדמו"ר שליט"א ע"י הרי"ף כמקודם.

נוסח הפ"נ לר"ה, הלא כללי הוא, לעורר ר"ר ממקור הרחמים והחסדים האמיתים כו' שנזכה לקבל עומ"ש שלימה על כל השנה, ולשוב אליו ית' באמת, ולהכתב

ולהחתם לשנה טובה ומתוקה בגו"ר, ואם מי שהוא חסר לו באיזה ענין פרטי, הלא א"א לכתוב ע"ז נוסח כללי,

גודל הבקשה לשלוח עבור אתרוג קלברי גם עבור ידידנו ר' יוסף שמוטקין, ותכתוב לו האדרסה מדויקת ר' יוסף שמוטקין ראשון לציון, ושלי יהי' נשלח אל אדרסתי לרחובות הבוכרים, ותבקשהו שישלח אתרוגים כשרים ומהודרים, צריכים לכתוב לו במריינות(?),

מצב בריאותי הולך וטוב כ"ה, אמנם המשקל ירוד. הנני מקוה להתראות בעוד כב' שבועות בערך. ויתן ד' שנתראה בלב שמח שיושיע ד' את עמו בכל מקום שהם בישועה גמורה ממש. ד"ש לכל אוהבי וידידי התלמידים ואנ"ש שיחי'. ידידך דוש"ט תכה"י א. שמחוביץ

המצב הבטחוני

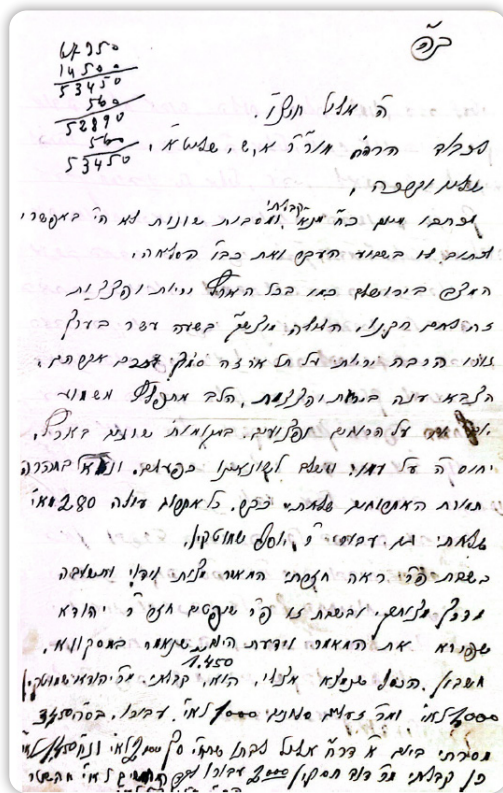
במכתב הבא מספר ר' דוד למשפיעו על המצב הבטחוני בירושלים, וכן ממשיך לדאוג לעניניו הגשמיים והרוחניים, ומדווח לו על הנעשה בישיבה בהעדרו, הן המצב הכללי בישיבה, והן במצבו הפרטי כמה חסרה לו נוכחותו של ר' אלתר בעבודת ה' הפרטית שלו.

ב"ה ה' אלול תרצ"ו.

לכבוד הרה"ח מו"ר ר' א.ש. שליט"א, שלום וברכה.

מכתבו מיום כ"ח מנ"א קבלתי ומסכות שונות לא הי' באפשרי לכתוב לו בשבוע העבר ואת כבו' הסליחה.

המצב בירושלים כמו בכל הארץ יריות ופצצות זה לחם



מכתב תשובה של ר' דוד לר' אלתר

חקנו. הלילה מוצש"ק בשעה עשר בערך נורו הרבה יריות על תל ארזה סמוך לכרם אברהם. הצבא ענה ביריות ופצצות. הלב מתפלץ משמוע יום על הרוגים ופצועים, במקומות שונים בארץ. יחוס ה' על עמו וישלם לשונאינו כפעלם, ונגאל במהרה.

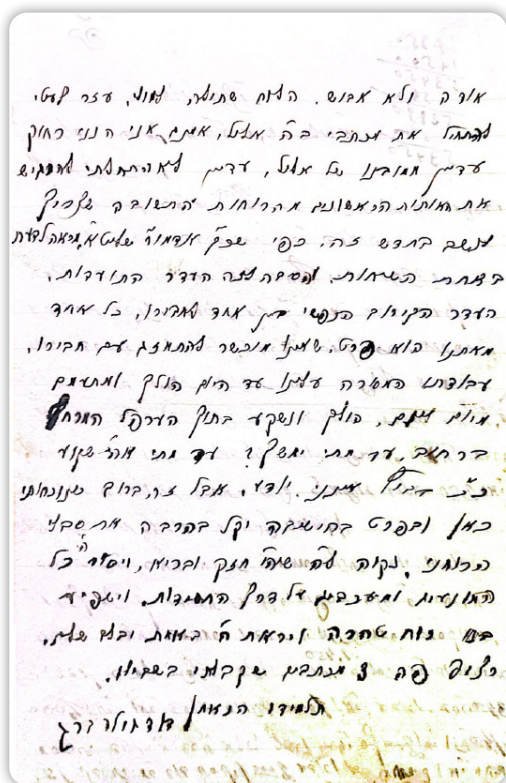
תמורת האתרוגים שלחתי כבר. כל אתרוג עולה 280 לא"י, שלחתי גם עבור ר' יוסף שמוטקין.

בשבת פר' ראה חזרתי המאמר מצות וידוי ותשובה מדרך מצותיך, ובשבת זו פר' שופטים חזר ר' יהודא שפירא את המאמר וידעת היום שנאמר במסוקווא.

חשבון הכסף שנמצא אצלי הוא 1,450, קבלתי מר' יהודא שמוטקין 1,000 לא"י ומר' זעליג סלונים 1000 לא"י עבורו בס"ה 3450. מסרתי ביום א' דר"ח אלול לבתו שתח' סך 2100 לא"י ונ"ח 1450 לא"י. כן קבלתי מר' דוד חסקין 2000 עבורו לבד החמישים לא"י מהשטר בס"ה 53,450 לא"י.

אלול מהו

אודה ולא אבוש. הלווח שתולה למולי, עזר לעטי להתחיל את מכתבי בה' אלול, אמנם אני הנני רחוק עדיין ממוכנו של אלול, עדיין לא התחלתי להרגיש את האותות הראשונים מהרוחות התשובה שצריך לנשב בחודש זה. כפי שכ"ק אדמו"ר שליט"א מראה לדעת באחת השיחות. והסיבה לזה העדר התועדות, העדר הקירוב הנפשי בין אחד לחבירו, כל אחד מאתנו הוא פרט שאינו מוכשר להתמזג עם חבירו, עבודתו המסורה עלינו עד היום הולך ומתעמם מיום ליום, הולך ונשקע בתוך הערפל



בחלק זה של המכתב משתפך בעבודת ה' לפני המשפיע

המרחף ברחוב, עד מתי ימשך? עד מתי אהי' שקוע כ"כ בבוץ אינני יודע, אבל זה ברור שנוכחותו כאן ובפרט בהשיבה יקל בהרבה את סבלי הרוחני. נקוה לה' שיהי' חזק ובריא, ויסיר ה' כל המונעים ומעכבים על דרך החסידות. וישפיע בנו רוח טהרה ויראת ה' באמת ובלב שלם. רצוף פה פה 3 מכתבים שקבלתי בשבילי.

תלמידו הנאמן, דוד גולדברג

התלמידים מתפללים

במכתב נוסף כותב ר' אלתר לר' דוד על מצב בריאותו, ומבקש ממנו לשלם את חובותיו ולהתפלל בעדו.

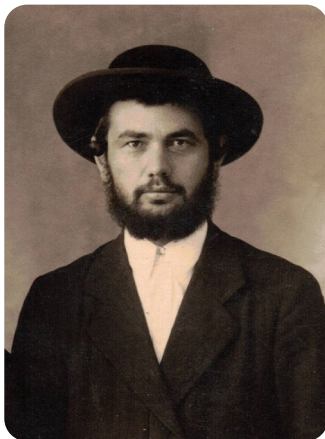
ב"ה ב תצא ט' אלול צפת

כ' ידידי הווי"ח י"א מוהר"ר דוד שיחי' גולדברג

שלום.

על מכתבך מכבר לא עניתי לך. הנה לא ידוע לי מצבך הגשמי. כפי שכתבת אז, אשר יהי' בידך האפשרות לשלם חובי סך 73 לירות.

אמנם עכשיו על לירות אחרות אפשר. כי אולי לא אוכל לעזוב את ביה"ח ביום י"ט אלול כמו שהחלטתי קודם.



ר' דוד בתקופת כתיבת המכתבים לר' אלתר בעת שהותו בצפת

באשר למצבי יש שינוי ללא טוב ירחם קל, ואם כי לא רוצה הנני במאד להשאר חלילה כאן בר"ה יוהכ"פ סוכות, אמנם לא ידעתי אם אוכל לנסוע, זאת אומרת כפשוטו אם אסבול טורח הנסיעה, ומה גם כהיום שגם לרדת ממטתי קשה על, ואם אהי' מוכרח להתעכב עוד כחדש אולי יהיה בידך לתת לבתי תחי' השלש לירות לצורך התשלום .. ואולי מיד איזה לירות להוצאת הבית. כל זה כפי שכתבת שיהיה בידך האפשרות לשלם החוב בכלל.

קבלתי מכתב מידידנו הרה"ח י"א מוהר"ר יוסף שיחי' שניאורסון שנולד לו בן למזל טוב, לא הי'

לי שום אפשרות לענות לו לפני הש"ק, כי הי' מצבי לא טוב מאד. גם עכשיו לא

קל לי לכתוב. כי כותב הנני במטה. נא למסור לו ברכתי מעומק לבבי, כשם שזכה להכניסו לבריתו של אאע"ה כן יזכה לגדלו לתורה חופה ומע"ט מתוך הרוחה בתוך שאר ילדיו. וישלח השי"ת רפו"ש לזוגתו שתחי'.

כן תמסור להו"ח וי"א ר' ישראל יצחק הלפרין כי קבלתי מכתבו ומשום הנ"ל קשה לי לכתוב לי ביחוד. נא להזכירני ולעורר עלי רחמים. כי האמת הוא אשר מצבי אנוש הוא מאד. ד' ירחם.

ידידו הדושה"ט תכה"י

א. שימחוביץ

מעניין שבמכתב אחר בקש ר' אלתר מתלמידו הצעיר ללכת לחתונת אחד התמימים ולייצג אותו, משום שהוא עצמו לא היה יכול להגיע.

הנסיעה השניה

בקייץ של שנת תרח"צ נסע ר' אלתר פעם נוספת לצפת צרכי בריאות, וגם אז עמד בקשרי מכתבים עם ר' דוד, תוך שר' דוד מסייע לו בניהול כספו בירושלים.

ר' אלתר מגולל בו את מסכת יסוריו ומצבו הרפואי, וכותב מילות חמות על ה'תאבון' בראייתם של חסידים, הוא מבקש מר' דוד לעורר את תלמידיו בשקידה והתמדה בלימודם, בסיום המכתב כותב ר' אלתר על ימי חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז הקרבים משפט שנראה שהוסיפו מאוחר יותר: "תחוגו את חג הגאולה ברוב שמחה":

תאבון אצל חסיד?!?

ב"ה ה' בלק ח' תמוז צ"ח צפת.

כ' ידידי הו"ח וי"א וכו' מוהר"ר דוד שיחי' גולדברג

ביתו וזרעו לברכה

שלום,

מכתבך, בצירוף דרושי דא"ח לחג הגאולה, קיבלתי תמול. במצב בריאותי יש הטבה במקצת, החום ע"פ רוב נורמלי, כן יש הטבה בהשיעול, ובהרגשה הכללית. אמנם עדיין סובל הנני הרבה, כאבים מב' הצדדים, ומשתעל עוד, ונרגש עדיין החלישות. במשקל עוד טרם עליתי. כי ע"פ סיבות צדדיות כמו מה שסובל הנני מהקיבה והדומה, אין התאבון כדבעי. אם כי אצל ידידנו אנ"ש מכוער הוא הדבר לדבר

חלישותי מורגשת ביותר ויהי [ה'] בעזרי. מה המצב בירושלים עיה"ק...

דבר נחוץ יש לי לכתוב להעו"ד ... אמנם שכחתי אדריסו ע"כ הנני מסגיר המכתב אליו כאן ותואיל למסור לו תיכף כי הענין נחוץ. ונא לרשום לי האדריסה של העו"ד ... שאוכל לבוא בעת הצורך אליו ישר.

ד"ש לכל ידידנו אנ"ש והתלמידים החביבים יחזק ד' מוחם ולבם, לשקוד בתורה ועבודת ד'.

ובאין עוד אסיים בשלום וברכה, ידידו התמים א. שימחוביץ

פטירתו של ר' אלתר

בז' ניסן תרצ"ט נפטר המשפיע ר' אלתר שימחוביץ' ממחלתו, בהותירו אחריו שלוש בנות שטרם הגיעו לפרקן, פטירתו עשתה רושם חזק מאוד על כל תלמידיו ומושפעי, שקבלו את חינוכם החסידי ואת דרכם בעבודת ה' ממנו, למדו ממנו מהי התמסרות מוחלטת ללימוד החסידות, ומהי הליכה בדרכי החסידות ללא פשרות, ובפרט קבלו ממנו את אור וחום ההתקשרות לרבנותו נשיאנו בכלל ובמיוחד לכ"ק אדמו"ר הריי"צ.



הרה"ח ר' לייבל רבינוביץ'
בן דודו של ר' דוד

לפנינו מכתב שקיבל אז ר' דוד מקרוב משפחתו החסיד הרה"ח לייבל רבינוביץ', אף הוא מתלמידיו של ר' אלתר, ששהה באותה עת בניו יורק:

ב"ה עש"ק ט' אייר צ"ט ניוורק

כבוד ש"ב הרה"ח הנכבד וו"ח וכו' ר' דוד
גולדברג שיחי'

שלום וברכה

מה שלומך וב"ב? שלום הוריך אחיך ואחיותך?

נדהמתי לשמוע הבשורה המחרידה מהסתלקות הרה"ח רבי אלתר שימחוביץ' זצ"ל. אבד חסיד מן הארץ! נתיימנו פתאום ממחנך ומדריך

אמיתי ברוח החסידות ודא"ת, אשר הוא הי' השריד האחרון בא"י מחוג זה, לבי מאד הומה עליו, קשה להסתגל להרעיון הנורא, כי רבי אלתר איננו כבר אתנו. אין לי די מלים להביע בה את גודל צערי ומרירותי מאבדה גדולה זו אשר אין לנו תמורתה.



